

ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ԵՄ՝

«Կոմիտասի թանգարան-ինստիտուտ»

ՊՈԱԿ-ի
Տնօրեն Ն. Կոստանոյան
Կ.Տ.
27.01.2017

Կոմիտասի թանգարան-ինստիտուտ ՊՈԱԿ-ի հավաքածուների համալրման հայեցակարգի նախագիծ.

Կազմեցին՝

գլխավոր ֆոնդապահ՝ Անի Մարտիրոսյան

ֆոնդապահ՝ Անուշ Արզումանյան

Տնօրենի հավաքագրումն իրականացվում է Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը, օրենքներին, այլ կարգավորող իրավական ակտերին, թանգարանի կանոնադրությանը և թանգարանի գիտական հայեցակարգին համապատասխան:

Տնօրենի հավաքագրման գիտական հայեցակարգը թանգարանի գիտական հայեցակարգի մի մասն է, ռազմավարական հայեցակարգ, որը որոշում է հիմնական սկզբունքները, նպատակներն ու խնդիրները, միջոցների ձեռքբերման ուղղությունները, ձևերն ու մեթոդները, սահմանված նպատակների և խնդիրների լուծման ուղիները՝ թանգարանի պրոֆիլին և թանգարանային համակարգում նրա տեղին համապատասխան: Այն սահմանում է գիտական համալրումը որոշող գործոնները, ֆոնդերի համար նյութերի ընտրության չափանիշները՝ հաշվի առնելով թանգարանի նպատակներն ու խնդիրները, համալրման փուլերը, համալրման պլանավորումը, համալրման հիմնական փաստաթղթերը:

Համալրման նպատակը՝ համալրման, փաստաթղթավորման միջոցով պահպանել և հանրությանը ներկայացնել Կոմիտաս վարդապետի կյանքին և գործունեությանը վերաբերող նյութերը:

Ձեռքբերման հիմնական խնդիրները

- Կոմիտասի վերաբերող նյութերի հայտնաբերում և հավաքագրում
- այդ առարկաների ընդունում թանգարանային ֆոնդ, դրանց ճշգրիտ և ամբողջական գրանցում թանգարանային փաստաթղթերում.
- թանգարանային իրերի դասակարգում և համակարգում՝ թանգարանային գործունեության և մասնագիտական գրականության մեջ դրանց օգտագործման համար.

- մշակութային արժեքների ֆիզիկական պահպանում և դրանց օգտագործման պայմանների ստեղծում.

Ընտրելու հիմնական սկզբունքները

Ֆոնդերի համալրումը պետք է իրականացվի գիտական հիմունքներով՝ գիտականորեն ընդունված հետևյալ սկզբունքներին համապատասխան.

- Օբյեկտիվություն, որը հիմնված է կոնկրետ երևույթների, իրադարձությունների, գործընթացների, ավանդույթների, փաստերի ամբողջության, բազմակողմանիության և հակասության գիտական ուսումնասիրության վրա:
- Պատմականություն, որը ներառում է պատմական և ազգագրական գործոնների ուսումնասիրություն:
- Համապարփակություն, որը ենթադրում է ամբողջական և հավաստի տեղեկատվություն բոլոր փաստերի և նրանց փոխկապակցվածության մասին:
- Կոնկրետություն - ցանկացած առարկա պետք է ուսումնասիրել իր կոնկրետության մեջ՝ հաշվի առնելով դրա բովանդակության յուրահատկությունը, ստեղծման վայրի և ժամանակի առանձնահատկությունը
- Շարունակականություն - ցանկացած առարկայի ուսումնասիրությունը պետք է իրականացվի՝ հաշվի առնելով նրա նախկին գիտական ուսումնասիրության արդյունքները՝ դրանց առկայության դեպքում:

Գիտական համալրումը որոշող գործոնները

- Թանգարանի անձնակազմի մասնագիտական հմտությունները. Թանգարանային ֆոնդերի ձեռքբերումը պետք է իրականացնեն թանգարանի մասնագետները:
- Ֆինանսական և նյութատեխնիկական աջակցություն:
- Թանգարանային իրերի ֆիզիկական անվտանգության ապահովում և վերականգնում:

Ձեռքբերման ընդհանուր ուղղությունները

- Համակարգված - ֆոնդերի համալրում՝ ընդունված դասակարգման համաձայն առարկաների ամբողջական հավաքածու ստեղծելու նպատակով:
- Թեմատիկ - ֆոնդերի համալրում թանգարանի թեմատիկային և ուղղվածությանը համապատասխան առարկաներով:

Հավաքածուի հիմնական տեսակները

- Թեմատիկ - տարբեր տեսակի առարկաներ, նյութեր որոնք առընչվում են Կոմիտասի և հայ երաժշտության հետ:
- անձնական – Կոմիտասին և նրա աշակերտներին պատկանող տարբեր տեսակի առարկաներ

- հուշային- տարբեր տեսակի առարկաներ, որոնք կապված են Կոմիտասի գործունեության կամ նրա կյանքի որևէ իրադարձության հետ:

Ձեռքբերման հիմնական թեմատիկ ուղղությունները

- Կոմիտասի կյանքը և գործունեությունը
- Կոմիտասը որպես մտավորական
- Կոմիտասը որպես բանահավաք
- Կոմիտասը որպես կոմպոզիտոր
- Կոմիտասը որպես խմբավար
- Կոմիտասը որպես մանկավարժ
- Կոմիտասը որպես երաժշտագետ
- Կոմիտասը և ժամանակակիցները
- Կոմիտասը և աշակերտները
- Կոմիտասը և հայ երաժշտությունը
- Կոմիտասից հետո.

Ֆոնդի ձեռքբերման ձևերը (ձեռքբերման հանգամանքները)

- Հավաքչական աշխատանք ՀՀ արխիվներում, այն թանգարանների ֆոնդային հավաքածուներում, որտեղ հավաքվել և մինչև այսօր պահպանվում են Կոմիտասի կյանքին և գործունեությանը վերաբերող նյութեր, գրախանութներում, օնլայն վաճառքի էջերում, անձնական արխիվներում:
- Գործուղում՝ արտասահմանյան այն երկրներ, որտեղ ապրել, ուսանել և գործունեություն է ծավալել Կոմիտասը
- Տեղում հավաքում
- Նամակագրությամբ հավաքում

Ֆոնդերի ձեռքբերման մեթոդներ

- Գնումներ ֆիզիկական և իրավաբանական անձանցից.
- Նվեր (նվիրատվություն) ֆիզիկական և իրավաբանական անձանցից .
- Փոխանակում (այլ թանգարանից, ձեռնարկությունից, կազմակերպությունից, հիմնարկից՝ փոխանակային ֆոնդի առկայության դեպքում):

Համալրման հայեցակարգի հիմնարար կետը ընտրության խնդիրն է: Ֆոնդերում առարկաների ընտրության հիմնական չափորոշիչները.

Համապատասխանություն թանգարանի պրոֆիլին. (Բացառիկ դեպքերում, պատշաճ պահպանման այլ հնարավորության բացակայության դեպքում, կարող են ընտրվել պատմամշակութային նշանակության ոչ հիմնական առարկաներ՝ հետագայում թանգարանի փոխանակման ֆոնդում ընդգրկելու համար):

Իսկությունը. առարկայի նշանակությունը որպես սկզբնաղբյուր: Առարկայի իսկությունը որոշվում է ոչ միայն նրա ինքնատիպությամբ: Բնօրինակ կարող են համարվել տարբեր տեսակի վերարտադրություններ, վերակազմություններ, եթե

դրանց բնօրինակը բացակայում է, սակայն դրանք օգնում են փաստել որևէ իրադարձություն: Մկզբնադրյուրի նշանակություն չունեցող, բայց թանգարանի գիտական, ցուցադրական, գիտալուսավորչական աշխատանքների համար հետաքրքրություն ներկայացնող առարկաները կարող են ընտրվել գիտաօժանդակ ֆոնդում ընդգրկվելու համար:

Թանգարանային առարկայի հիմնական հատկությունների առկայությունը՝ գրավչություն, տեղեկատվական բովանդակություն, հաղորդակցություն, ներկայացուցչականություն, արտահայտչականություն:

Թանգարանային առարկայի գործառույթներ իրականացնելու ունակությունը. հաղորդակցական, գիտական և տեղեկատվական գործառույթներ:

Առարկայի ֆիզիկական վիճակը, որը երաշխավորում է դրա անվտանգությունը ներառյալ պահպանման և վերականգնման աշխատանքները:

Ժամանակագրական շրջանակ – Կոմիտասի ծնունդից՝ 1869 մինչև մեր օրեր:

Կոմիտասի ծնունդից մինչև մահ /1869 թ.-ից մինչև 1935 թթ. –երը/ ընկած ժամանակահատվածում Կոմիտասին վերաբերող բոլոր նյութերը ունեն խորհրդանշական բնույթ, իրենցից ներկայացնում են փաստեր Կոմիտասի կյանքի և գործունեության վերաբերյալ և առավել կարևորվելով՝ ընդգրկվում են հիմնական ֆոնդի կազմ:

Խորհրդանշական են համարվում նաև Կոմիտասի տարբեր հոբելյաններին նվիրված նյութերը՝ մեդալիոններ, բացիկներ, համերգային ծրագրեր, համերգի տոմսեր, մամուլի անդրադարձներ, հրատարակություններ և այլն:

Աշխարհագրական շրջանակ

- Այն երկրները, որտեղ ապրել, ուսանել և գործունեություն է ծավալել Կոմիտասը՝ ՀՀ, Վրաստան, Գերմանիա, Ֆրանսիա, Թուրքիա, Եգիպտոս, Շվեյցարիա, Իտալիա, Անգլիա, Բաքու:
- Այլ երկրներ:

Որպես կանոն, հավաքածուներում միանման իրերի թիվը չպետք է գերազանցի 5 օրինակը: (Բացառություն են կազմում, հավաքածուում ներառված իրերը, ինչպես նաև պահպանման և ցուցադրման հատուկ պայմաններով իրերը):

Թանգարանային նշանակության առարկաների արդեն ձևավորված հավաքածուն չի թույլատրվում մասնատել, առանձնացնել հավաքածուից:

Ֆոնդի ձեռքբերման փուլերը

- Պատմական իրականության ուսումնասիրություն (գրական, տեղեկատու և արխիվային աղբյուրներ)
- Ֆոնդերի ձեռքբերման պլանավորում
- Ձեռքբերման պլաններին համապատասխան միջոցների վերլուծություն
- Ձեռքբերման ուղղությունների, ձևերի, ուղիների, եղանակների որոշում

- Թանգարանային արժեք ներկայացնող առարկաների նույնականացում և ընտրություն
- Թանգարանային նշանակության առարկաների առաջնային նկարագրություն
- Թանգարանային արժեք ներկայացնող առարկաների փորձաքննություն
- Թանգարանային արժեք ներկայացնող առարկաների ձեռքբերում
- Թանգարանային ֆոնդեր ընդունելու համար առարկաների պատրաստում
- Ֆոնդային գնահատող հանձնաժողովի կողմից առարկաների փորձագիտական գնում
- Թանգարանային ֆոնդեր առարկաների ընդունման փաստաթղթային և տեխնիկական գրանցում
- Էլ. շտեմարան առարկայի վերաբերյալ բոլոր տեղեկությունների մուտքագրում
- Թանգարանային առարկաների և հավաքածուների հետագա ուսումնասիրություն, պահպանում և հանրահռչակում:

Հավաքածուի պլանավորում

Ձեռքբերման երկարաժամկետ պլանը կազմվում է գիտական հայեցակարգի հիման վրա՝ համաձայն թանգարանի հեռանկարային ծրագրերի և նախատեսում է.

- խնդրի առաջադրում
- խնդրի ասպեկտների սահմանում (ուղղություններ, հավաքագրման թեմաներ),
- ձեռքբերման առարկաների տիրույթի որոշում,
- ձեռքբերման աղբյուրների որոշում,
- թանգարանի ֆինանսական և այլ հնարավորությունների որոշում,
- ձեռքբերման ձևերի և մեթոդների որոշում,
- պլանի պատասխանատու կատարողների որոշում,
- պլանի իրականացման ժամանակի որոշում.

Համալրման հայցակարգը կազմված է թանգարանի ձեռքբերման հեռանկարային ծրագրերին համապատասխան:

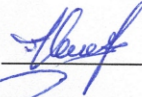
Ֆոնդերի հավաքագրման հիմնական փաստաթղթերը

- Դիմում/ստացական
- Նախնական Ֆոնդի մատյան
- Փորձագիտական կարծիք.
- ՖԳՀ-ի նիստի արձանագրություն.
- Առքուվաճառքի պայմանագիր
- Ընդունման ակտ մշտական պահպանման համար.
- Թանգարանի Գլխավոր մատյան
- Գիտաօժանդակ ֆոնդի մատյան
- Առարկայի գիտական վկայագիր

• Ֆոնդային մատյաններ

Քանի որ ֆոնդի համալրումը թանգարանի գործունեության հիմնական ուղղություններից մեկն է, դրա ճշգրիտ իրականացմամբ կարող է պայմանավորվել թանգարանի հետագա գործունեությունը:

ԱնիՄարտիրոսյան /գլխավոր ֆոնդապահ/

Անուշ Արզումանյան /ֆոնդապահ /

